

EDUCATION AT A GLANCE 2015

Az *Education at a Glance: OECD Indicators (Oktatási körkép: OECD-mutatók)* hiteles információforrást nyújt az oktatás állapotáról szerte a világon. A kiadvány adatokat tartalmaz a 34 OECD ország, valamint számos partnerország oktatási rendszereinek struktúrájáról, finanszírozásáról és teljesítményéről.

Magyarország

Az országról szóló jelentés (Country Note) az *Education at a Glance: OECD Indicators 2015.* évi kiadásának négy fő témájára fókuszál. Ezek a témák: iskolai végzettség, készségek és munkaerőpiaci részvétel, méltányosság az oktatásban és a munkaerőpiacon, az oktatás finanszírozása, valamint a tanári szakma.

Az *Oktatási körkép 2015 legfontosabb tényei Magyarországról* című táblázat összegzi a magyar és az OECD átlag mutatókat.

Méltányosság az oktatásban és a munkaerőpiacon

Magyarország iskola előtti nevelési rendszere fejlett és nagyrészt állami-önkormányzati fenntartású.

2013-ban Magyarországon négyből három gyermek járt 3 éves korban iskola előtti oktatási intézménybe (ISCED 02), ez közel van az OECD 72%-os átlagához (2015-ben ebben a korban Magyarországon már kötelező az óvodai nevelés¹), míg 4 éves korban már 10-ből több mint 9 gyermek (93%, míg az OECD-átlag 85%). Emellett Magyarországon az iskola előtti nevelésben részt vevő gyermekek jelentős többsége állami-önkormányzati intézménybe jár: az OECD átlag 61%, Magyarországon 91%. A PISA elemzések szerint a legtöbb országban jobban teljesítenek azok a tanulók, akik legalább egy évig részt vettek iskola előtti nevelésben, mint azok, akik nem; még akkor is, ha számításba vesszük a tanulók társadalmi-gazdasági háttérét is.

A magas szintű képzettséget összességében jól megfizetik Magyarországon, a nemek közötti bérszakadék azonban az egyik legnagyobb az OECD országok között.

A felsőfokú képzettséggel rendelkező magyar munkavállalók bérelőnye a negyedik legnagyobb azon országok között, ahonnan adatokkal rendelkezünk. A felsőfokú végzettséggel rendelkező felnőttek (25–64 évesek) több mint kétszer annyit keresnek, mint a középfokú végzettségűek. Ez a magas

¹ A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény módosítása (8. §), amely 2015. szeptember 1-jén lépett hatályba, 3 éves kortól előírja a kötelező óvodai nevelést.

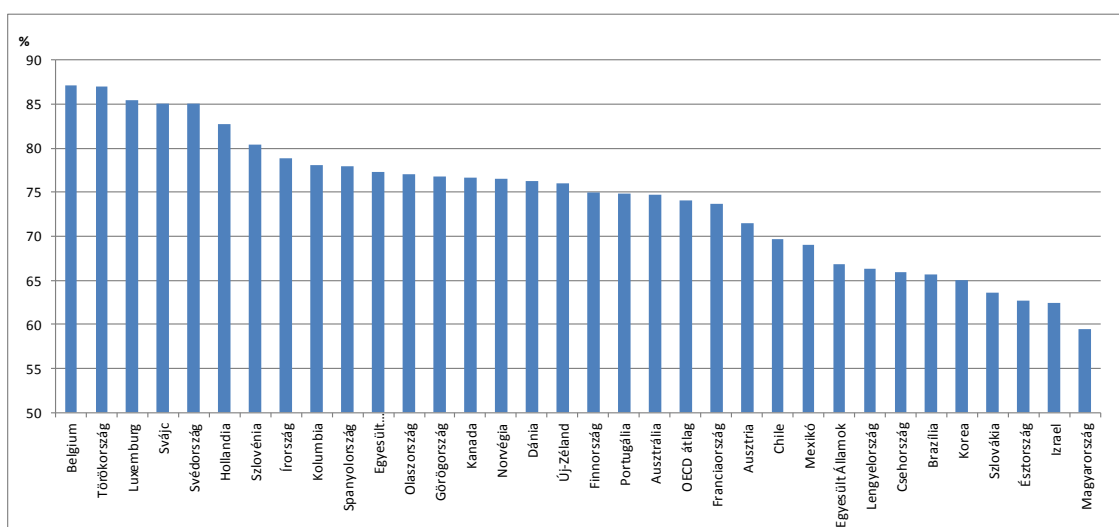
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV#lbj19param

bérprémium valószínűleg részben annak tudható be, hogy Magyarországon viszonylag alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya.

Míg az OECD országokban a felsőfokú végzettséggel rendelkező nők átlagos keresete 73%-a a hasonló képzettségű férfiak keresetének, Magyarországon ez a mutató 64%, amely az OECD és a partnerországok közül Izrael, Brazília és Chile után a negyedik legalacsonyabb. A 35–44 éves korosztályt figyelembe véve Magyarországon a nők a férfiak keresetének csupán átlagosan 59%-át keresik, ami a legalacsonyabb ebben az összehasonlításban.

1. ábra: A 35–44 éves korosztályba tartozó, felsőfokú végzettséggel rendelkező nők bére az ugyanilyen korú és végzettségű férfiak bérének százalékában (2013-as illetve a legutóbbi rendelkezésre álló adatok)

Foglalkoztatottak; éves átlagkeresetek teljes munkaidős, egész éves foglalkoztatásban

Az országok csökkenő sorrendben szerepelnek a 35-44 éves, felsőfokú végzettséggel rendelkező nők bérének, az ugyanilyen korú és végzettségű férfiak bérének százalékában vett aránya alapján.

Forrás: OECD, A6.2a. táblázat

Megjegyzéseket lásd a 3. mellékletben (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933283875> (Education at a Glance 2015, A10.6 diagram)

A nők ugyanakkor nagy arányban képviseltetik magukat az első felsőfokú végzettséget szerzők között a rövid képzési idejű felsőfokú képzésben (69%), az alap- (bachelor) (61%), illetve mesterképzésben (master) (61%). Ezek az OECD átlagánál magasabb arányt jelentenek (sorrendben 56%, 58% és 56%).

Iskolai végzettség, készségek és részvétel a munkaerőpiacon

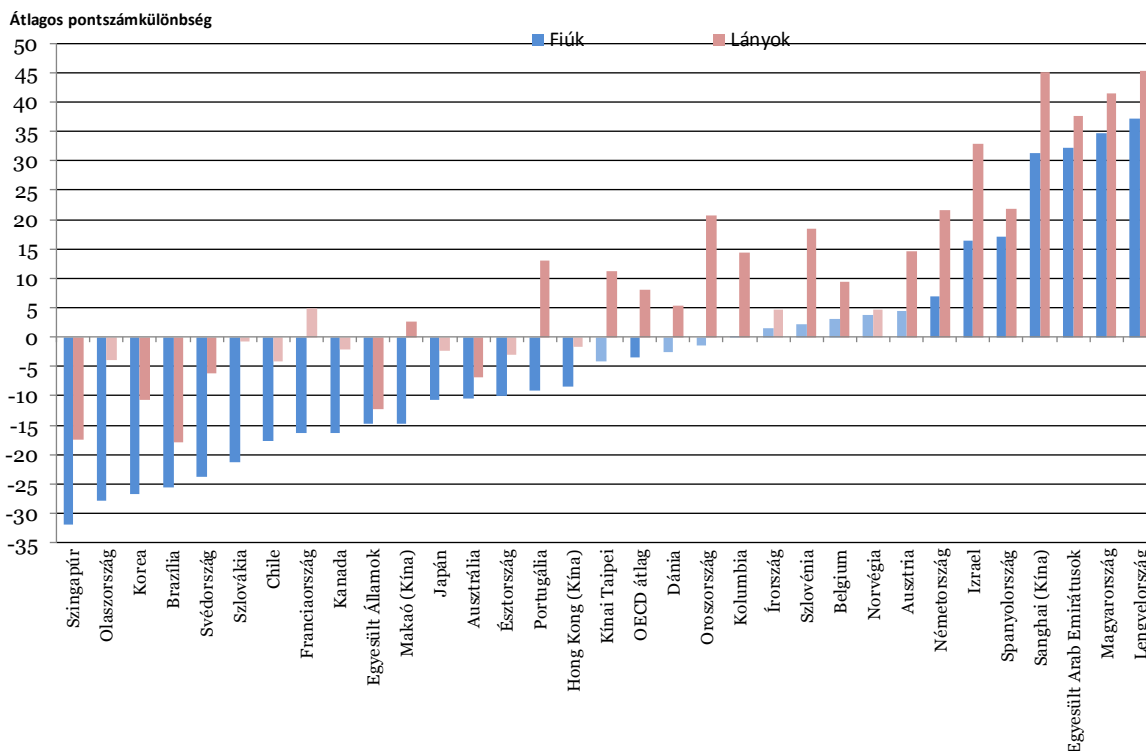
A magyar oktatási szektor tehetne többet a digitális kornak megfelelő innovációért és a tanulók jobb felvértezéséért.

A végzősök csupán 55%-a találja a magyar oktatási szektort rendkívül innovatívnak, ez az arány a legalacsonyabbak között van – Csehországgal, Franciaországgal és Portugáliával együtt. Sőt, a magyar diplomások a többi ágazathoz képest kevésbé látják innovatívnak az oktatási szektort.

A 2012. évi PISA eredmények alapján a magyar igazgatók 97%-a véli úgy, hogy a számítógéphiány nem akadályozza az oktatást az iskolájukban – ez az egyik legmagasabb érték az OECD-országok között –, azonban a magyar diákok sokkal rosszabbul teljesítettek a digitális szövegértés tesztekben,

mint a nyomtatott szövegértés tesztekben. A papír-ceruza alapú és a számítógépes szövegértés tesztek közötti átlagos pontszámkülönbség 35 pont volt a 15 éves fiúk esetében és 42 a lányok esetében. Ez mind a fiúk, mind lányok esetében a második legnagyobb különbséget jelenti az OECD-országok között, ahol az átlag -4 pont a fiúknál, illetve 8 a lányoknál. Ennek alapján Magyarországnak jobban kellene segítenie a diákokat abban, hogy felkészülhessenek a digitális kor kihívásaira.

2. ábra: A papír-ceruza alapú és a számítógépes szövegértés tesztek közötti átlagos pontszámkülönbség (PISA 2012)
15 éves diákok, nemek szerint

Megjegyzés: A sötétkék és piros oszlopok a statisztikailag szignifikáns különbségeket jelölik.

1. A negatív számok azt jelzik, hogy a 15 éves tanulók jobban teljesítettek a számítógépes teszten.

Az országok növekvő sorrendben szerepelnek a fiúk papír-ceruza alapú és a számítógépes teszteken szerzett pontszámaik átlagos különbsége alapján.

Forrás: OECD, D8.3. táblázat

Megjegyzéseket lásd a 3. mellékletben (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933284709> (Education at a Glance 2015, D8.3 diagram)

Felsőfokú képzéssel sokkal jobb az elhelyezkedési esély Magyarországon, azonban a felsőoktatásban való részvétel viszonylag alacsony.

Magyarországon alacsony a felsőoktatásban első végzettségüket szerzők aránya, különösen alapképzési (bachelor) és doktori szinten. Ha a jelenlegi tendenciák fennmaradnak, várhatóan a magyar lakosság csupán 22%-a szerez alapképzésben oklevelet az élete során, doktori címet pedig csupán 0,7%-uk; mindkét mutató a legalacsonyabbak között van az OECD-országokat tekintve, összességében 14 (alapképzés), illetve 1 (doktori) százalékponttal marad el az OECD-átlagtól. Az első alkalommal mesterfokozatot szerzők aránya 15%, amely nem sokkal alacsonyabb az OECD 17%-os átlagánál, viszont az EU21* országok 21%-os átlagánál jóval alacsonyabb.

Szintén a legalacsonyabbak között van azok aránya (41%), akik életük során várhatóan részt vesznek alapképzésben; az OECD és EU21 átlag 57%. A mesterképzésbe való belépés aránya 14%, ami szintén alacsonyabb az OECD (22%) és az EU21 (26%) átlagánál.

A 25–64 éves felnőttek körében a foglalkoztatási ráták közötti eltérés a felsőfokú végzettséggel és a középfokú vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezők között 37 százalékpont, ez az OECD országok körében a legnagyobb eltérések közé tartozik.

Az oktatás finanszírozása

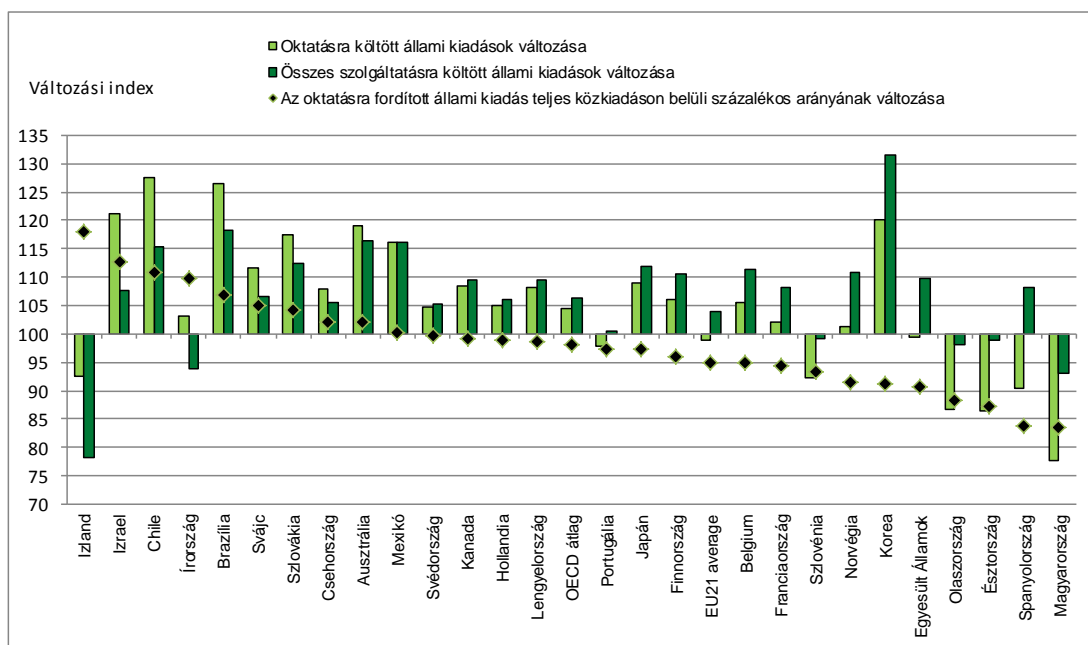
Magyarország a legtöbb OECD országnál kevesebbet költ az oktatásra, s a kiadások a 2012 előtti években csökkentek.

Az oktatási intézmények egy tanulóra jutó éves kiadása Magyarországon az általános iskolától a felsőfokú oktatásig terjedően az egyik legalacsonyabb az OECD országok viszonylatában: 5 564 USD² míg az OECD-átlag 10 220 USD.

Magyarország azon hat OECD-ország közé tartozik, ahol 2008–2010 között reálértéken csökkentek az oktatási intézményekre fordított állami kiadások (az általános iskolától a felsőfokú oktatásig terjedően), ez a 11%-os magyarországi csökkenés az egyik legmagasabb mértékű volt; ezzel a kiadások a GDP százalékában is ténylegesen csökkentek. Magyarországon 2010–2012 között további 13%-kal csökkentek a kiadások.

3. ábra: Az oktatásra fordított állami kiadás teljes közkiadáson belüli százalékos arányának változása 2008–2012 között

Általános iskolától a felsőfokú oktatásig (2008 = 100, 2012. változatlan árakon számolva)

Az országok csökkenő sorrendben szerepelnek az alapfokútól a felsőfokúig terjedő oktatásra költött állami kiadások alapján a teljes állami kiadások százalékában.

² Amerikai dollárban (USD) kifejezett értékek vásárlóerő-paritásra (PPPs) átalakítva.

Forrás: OECD. B4.2. táblázat

Megjegyzéseket lásd a 3. mellékletben (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933284040> (Education at a Glance 2015, B4.3 diagram)

2005-2012 között folyamatosan csökkent az általános iskolától a felsőfokú oktatásig terjedő oktatásra fordított állami kiadás aránya az összes közszolgáltatásra fordított közkiadásához viszonyítva. 2012-ben ez az arány 7,5% volt, amely a második legalacsonyabb az OECD országok között (OECD-átlag: 11,6%).

A tanári szakma

A formális oktatási időre vonatkozó követelmények alacsonyak Magyarországon, az osztálylétszámok és a diák-tanár arány az EU-átlag közelében van; a tanárok relatív jövedelme azonban alacsony.

Magyarországon az alapfokon (ISCED 1, 1-4. osztályok) és az alsó középfokon (ISCED 2, 5-8. osztályok) a formális oktatási idő a legalacsonyabb az OECD-országok között: 5 553 óra, míg az OECD-átlag 7 570 óra.

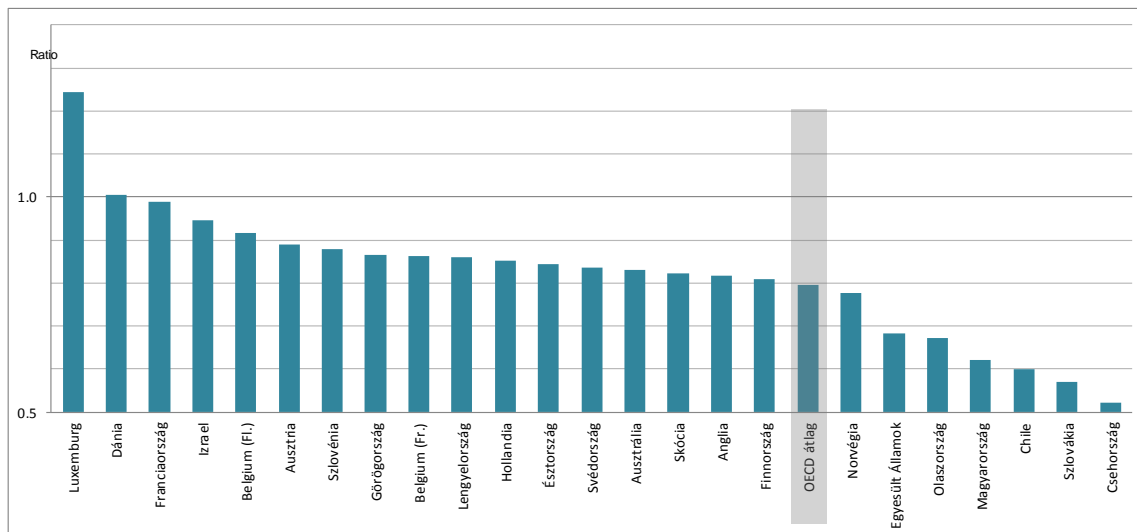
Az oktatási idő aránylag nagy részében oktatnak a fő tantárgyak (olvasás, írás, irodalom, matematika, természettudományok, második vagy egyéb nyelvek) közé nem tartozó kötelező tananyagot: 41% az alapfokon, 46% az alsó középfokon, ehhez képest az OECD-átlag: 33% illetve 35%. Az alsó középfokon a szabadon tervezhető, de kötelező tantervbe tartozó órakeret aránya csupán 5%.

Az átlagos osztálylétszám Magyarországon 21 tanuló alap- és alsó középfokon egyaránt. Ez alapfokon (EU21-átlag: 20, OECD-átlag:20), illetve alsó középfokon (EU21-átlag: 21 fő, OECD-átlag: 24 fő) sem tér el jelentősen az EU21 és az OECD országok átlagától. Azonban az egy tanárra eső diákok száma alacsonyabb Magyarországon, mint az EU21 és az OECD átlag: egy tanárra 11 diák jut alap- és alsó középfokon is; míg alapfokon az EU21-ben átlagosan 14, az OECD-ben átlagosan 15; alsó középfokon az EU21-ben 12, az OECD-ben 13.

Az alsó középfokon tanító tanárok jövedelmének a hasonló képzettséggel rendelkező más szakmákban dolgozó szakemberekéhez viszonyított aránya Magyarországon a legalacsonyabb: a hasonló képzettségű, teljes munkaidős, egész éves foglalkoztatásban dolgozók jövedelmének kevesebb mint 48%-át keresik. 2011-ben azonban új oktatási törvényt hoztak, amely 2013. szeptembertől kezdődően jelentősen megnöveli a tanárok alapbérét³, és további éves bérfejlesztést határoz meg 2017-ig (nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV törvény, 97. §), így ez a tendencia az elkövetkező években megfordulhat.

³ A béremelés a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosítása részeként került bevezetésre, amely emellett a tanárok heti tanórái számának növekedését, a túlóra kifizetésének eltörlését, az oktatási színvonal felügyeletét és fenntartását szolgáló minőségbiztosítási rendszer bevezetését, valamint új tanári életpályamodell bevezetését is előírta.

4. ábra: A tanárok jövedelme a hasonló képzettségű dolgozókhöz képest (2013)
 Állami- és önkormányzati intézményben általános tananyagot alsó középfokon oktató tanárok jövedelme

Megjegyzés: A tanárok jellemző végzettségének definíciója egy tág fogalom alapul, melynek része a jellemző ISCED végzettségi szint és egyéb kritériumok, ahogyan ezt a D3.2-es keretes írás tartalmazza. További részletek az arányok számításaihoz használt különböző mértékekről a módszertani részben található.

1. 11 év tapasztalattal és minimum végzettséggel rendelkező tanárok alapbére, 15 év tapasztalat és tipikus végzettséggel rendelkezők helyett.

2. A teljes munkaidős, egész éves foglalkoztatású, felsőfokú végzettségű dolgozókra vonatkozó adatok Belgiumra vonatkoznak.

3. A teljes munkaidős, egész éves foglalkoztatású, felsőfokú végzettségű dolgozókra vonatkozó adatok az Egyesült Királyságra vonatkoznak.

Az országok csökkenő sorrendben szerepelnek a tanárok, valamint a 25-64 éves, teljes munkaidős, egész éves foglalkoztatásúak fizetésének aránya alapján.

Forrás: OECD. D3.2a táblázat és D3.2b táblázat, az Interneten hozzáférhető.

Megjegyzéseket lásd a 3. mellékletben (www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933284456> (Education at a Glance 2015, D3.1 diagram)

Mivel Magyarországon a tanári állomány idősödik – a tanárok kevesebb, mint 30%-a fiatalabb 40 évesnél alap- és alsó középfokon egyaránt –, fontos lesz a fiatalok számára vonzóbbá tenni a tanári pályát. Erre egy lehetséges módszer a tanári fizetések emelése. Ennek érdekében 2013-ban többek között bevezettek egy speciális ösztöndíjprogramot (Klebensberg ösztöndíj⁴) is a diákok tanárképzési programokra való beiratkozásának ösztönzésére, ezzel elősegítve a közoktatási munkaerő jövőbeni tervezését is.

A magyar elszámoltatási rendszer az iskolák szintjén háromévente egy iskolai ellenőrzést és egy iskolai önértékelést ír elő. Fejlesztő-formáló (formatív) célokra ezeket mérsékelten alkalmazzák, ellentétben a legtöbb OECD országgal, ahol az ellenőrzést és az önértékelést is jelentős mértékben használják fejlesztő-formáló célra, a minőség javítása érdekében. Lezáró-minősítő (szummatív) értékelésként is mérsékelten alkalmazzák ezt a két értékelési formát – vagyis ezek az elszámoltathatóság bizonyítékaul szolgálnak a felsőbb szintű oktatási hatóságok és az iskolán kívüli nyilvánosság felé.

* Az EU21 országok azok, amelyek az Európai Unió és az OECD tagjai is. Ez a 21 ország a következő: Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Írország,

⁴ Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300052.KOR

Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Szlovákia, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.

Referenciák

OECD (2015), *Education at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>.

Megjegyzés az Izraelre vonatkozó adatokkal kapcsolatban

Az Izraelre vonatkozó statisztikai adatok az illetékes izraeli hatóságoktól származnak, és az ő felelősségi körükbe tartoznak. Ezen adatok OECD általi felhasználása nem jelent a nemzetközi jog szerinti befolyást/elfogultságot a Golán-fennsík, Kelet-Jeruzsálem és a ciszjordániai izraeli telepek státuszára vonatkozóan.

Ez a jelentés az OECD főtitkárának felelősségi körébe tartozik. Az itt kifejtett vélemények és érvelések nem feltétlenül tükrözik az OECD tagországok hivatalos álláspontját. Jelen dokumentum és bármely ebben található térkép nem jelent befolyást/elfogultságot semmilyen terület státuszára vagy szuverenitására, nemzetközi határok vagy határvonalak meghatározására, illetve semmilyen terület, város, térség nevére nézve.

Az Education at a Glance 2015-tel kapcsolatos további információkért és a Mutatók teljes körének megismeréséért látogasson el a következő weboldalra: www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm.

Frissített adatok megtalálhatók: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-data-en>, valamint a kiadvány táblázatai és diagramjai alatt található **StatLinks** hivatkozásokon keresztül.

Fedezzen fel, hasonlítsa össze és jelenítsen meg még több adatot és elemzést a

következővel: **Education GPS**

<http://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=HUN&treshold=10&topic=EO>

Kérdéseivel ide fordulhat:	Az országról szóló jelentés szerzője:
Corinne Heckmann	Révai Nóra
Oktatási és Készségek Igazgatóság	Oktatási és Készségek Igazgatóság
Corinne.Heckmann@oecd.org	Nora.Revai@oecd.org

Oktatási körkép 2015 - Legfontosabb tények Magyarországról

Táblázat	Indikátor	Magyarország	OECD átlag
Hozzáférés az oktatáshoz és végzettségek			
Beiskolázási arányok		2013	2013
C2.1	3 évesek (koragyermekkorai nevelésben részt vevők)	**	74%
25-64 évesek legmagasabb iskolai végzettsége		2014	2014
A1.4a	Felső középfokú szint alatti	17%	24%
	Felső középfokú vagy középfok feletti, nem felsőfokú	60%	43%
	Felsőfokú	23%	34%
25-64 évesek legmagasabb iskolai végzettsége (felsőfokú végzettségi szintek szerint)		2014	2014
A1.1a	Rövid ciklusú felsőfokú képzésben végzetek	1%	8%
	Alap- (bachelor) vagy azzal egyenértékű képzésben végzetek	13%	16%
	Mester- vagy azzal egyenértékű képzésben végzetek	9%	11%
	Doktori- vagy azzal egyenértékű képzésben végzetek	1%	1%
Belépési és részvételi arányok		2013	2013
C3.1	Azon fiatalok aránya, akik várhatóan (legalább egyszer) felsőfokú tanulmányokat kezdenek életük során	**	67%
A3.1	Azon fiatalok aránya, akik várhatóan alapfokú (bachelor) vagy azzal egyenértékű diplomát szereznek életük során	22%	36%
Gazdasági és munkaerő-piaci eredmények			
25-64 évesek munkanélküliségi rátái		2014	2014
A5.4a	Felső középfokú szint alatti végzettségűek	16.7%	12.8%
	Felső középfokú vagy középfok feletti, nem felsőfokú végzettségűek	6.5%	7.7%
	Felsőfokú végzettségűek	2.7%	5.1%
25-64 éves felsőfokú diplomát szerettek átlagos bértöbblete (felső középfokú végzettségűek = 100)		2013	2013
A6.1a	Rövid ciklusú felsőfokú képzésben végzetek	102	125
	Alap- (bachelor) vagy azzal egyenértékű képzésben végzetek	174	157
	Mester-, doktori vagy azzal egyenértékű képzésben végzetek	250	214
	Felsőfokú végzettségűek összesen	201	160
Foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő (NEET) 15-29 éves fiatalok aránya		2014	2014
C5.2b	Férfiak	12.7%	13.2%
	Nők	22.4%	17.9%
Pénzügyi befektetés az oktatásba			
Éves kiadás hallgatónként (amerikai dollárban (USD) kifejezett értékek vásárlóerő-paritásra (PPPs) átalakítva)		2012	2012
B1.1a	Alapfokú oktatás	4370 USD	8247 USD
	Középfokú oktatás	4419 USD	9518 USD
	Felsőfokú oktatás (beleértve a kutatás-fejlesztési tevékenységeket)	8876 USD	15028 USD
Alapfoktól felsőfokig terjedő oktatási intézményekre fordított teljes kiadás		2012	2012
B2.2	A GDP százalékában	3.9%	5.2%
Alapfoktól felsőfokig terjedő oktatásra fordított teljes állami kiadás		2012	2012
B4.2	A teljes állami kiadások százalékában	7.5%	11.6%
Iskolák és tanárok			
Diák-tanár arányok		2013	2013
D2.2	Alapfokú oktatás	11 tanuló / tanár	15 tanuló / tanár
	Középfokú oktatás	11 tanuló / tanár	13 tanuló / tanár
Átlagos tényleges tanári bérek		2013	2013
D3.4	Iskola előtti nevelésben oktató pedagógusok	15674 USD	37798 USD
	Alapfokú oktatásban oktató pedagógusok	17062 USD	41248 USD
	Alsó középfokon (általános programokban) oktató pedagógusok	17062 USD	43626 USD
	Felső középfokon (általános programokban) oktató pedagógusok	19327 USD	47702 USD

A referenciáév, a megadott év vagy a legutóbbi év, melyre van elérhető adat.

** Erről az adatról tájékozódjon részletesebben a forrástáblázatban.